

Príhovor starostky obce Bc. Stanislavy Režnákovej pri príležitosti odhalenia Edukačnej kocky – pamätníka obetiam totalitného komunistického režimu

Vážené dámy a páni, vážení prítomní,

rímsky filozof Seneca pred vyše 2000 rokmi povedal: „Len pomníky ducha sú nesmrteľné.“ Aj my si dnes chceme pripomenúť obete totality, ktoré sa stali základným kameňom slobody a spomienka na ne by mala zostať nesmrteľná.

Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 25. marca 2019 schválilo návrh vybudovania vzdelávacieho pamätníka obetiam komunistického totalitného režimu – Edukačnej kocky. Je priam symbolické, že jej schválenie sa udialo 25. marca, v deň jedného výročia uvedeného na pamätníku.

V Edukačnej kocke sa skrýva veľa symbolov. Žula, z ktorej je vytvorená, má v sebe pramene červenej farby, čo má symbolizovať krv obetí totalitného komunistického režimu. Vzdelávacia časť Edukačnej kocky je zvýraznená farbou písma. Tmavé stránky našich dejín sú vytesané do kameňa čiernou farbou – Víťazný február a okupácia Československa. Tie, na ktoré môže byť náš národ hrdý, sú vytesané zlatými písmenami – Sviečková manifestácia a Nežná revolúcia.

Prvá zmienka o našej obci je z roku 1042, takže o niekoľko

rokov budeme sláviť tisíce výročie. Som rada, že v školskom areáli vzniká „alej pomníkov“. Vzdelávanie a pamäť by mali kráčať spolu. Pred piatimi rokmi bol v našej obci odhalený pamätník odvážnym hrdinom Silvestrovi Krčmérymu a Vladimírovi Juklovi. Dnes odhaľujeme pamätník obetiam z tej istej doby. Práve tých tisíc rokov našej obecnej histórie nás zaväzuje k historickej kultúrnosti v podobe budovania pamätníkov o našej minulosti.

Rada by som poďakovala sponzorom, ktorí prispeli k zrealizovaniu tohto pamätníka – Edukačnej kocky. Konkrétne: Vyšší územný celok Trnava; prof. Peter Zajac, Bratislava; Ústav pamäti národa, Bratislava; Farnosť Šintava; Peter Bobula, Urmince; Stavebniny Kurbel, Sereď; OZ samizdat.sk, Šintava; Skautský oddiel Sokoly, Sereď; Radoslav Jurašík a Marek Endel.

Vážené dámy a páni, jedno slovenské príslovie hovorí „Všetky pokusy zlepšiť život bez obete sú zbytočné.“ Som presvedčená, že obete totalitného komunistického režimu pre budúcu slobodu a demokraciu neboli prinesené márne.

Čeť ich pamiatke!

Príhovor riaditeľ'ky školy Mgr. Zuzany Endelovej

Vážené dámy, páni, vážený pedagogický zbor, milí žiaci!

V areáli školy sa ešte pred začiatkom školského roka začalo s budovaním Edukačnej kocky, ktorá je zároveň aj pamätníkom. Práve spojením týchto dvoch vecí sa stal tento projekt unikátnym.

S prvotným nápadom prišiel poslanec obecného zastupiteľstva v Šintave pán Ján Šimulčík, dlhodobo sa venujúci tematike odporu proti komunistickému režimu.

Som veľmi hrdá, že práve areál našej školy sa stal miestom pre vybudovanie takéhoto unikátneho výchovno-vzdelávacieho pamätníka. Edukačný charakter kocky je najmä v pripomenutí si dôležitých dátumov, udalostí z našej histórie: je to 25. február 1948 - komunistický prevrat, 21. august 1968 - okupácia Československa, 25. marec 1988 - Sviečková manifestácia a 17. november 1989 - Nežná revolúcia.

Ako riaditeľku školy ma bude určite

tešiť, ak si žiaci nielen zapamätajú tieto dátumy a udalosti, ale aj budú vedieť k týmto udalostiam niečo povedať.

Ale hlavne, aby pochopili a zapamätali si, že komunistické obdobie bolo totalitné a malo svoje obete.

Kocka o objeme jedného metra kubického nebude slúžiť iba pre hodiny dejepisu, ale jej rozmery sa dajú využiť aj na hodinách matematiky a fyziky, kde pomôže deťom predstaviť si, ako vyzerajú meter štvorcový a meter kubický v praxi. V tom je ďalší prínos Edukačnej kocky.

Francúzsky historik a spisovateľ Castellet povedal: „Tvrdí sa, že história sa opakuje. Hádám je to preto, že ľudia ju na prvý raz dostatočne nepochopili.“ Chceme učiť žiakov o týchto udalostiach, aby ich pochopili a aby nedopusili, aby sa znova opakovali. Dúfam, že sa nám to podarí.

Verím, že tento pamätník bude pre žiakov, ale aj pre všetkých občanov vhodným pripomenutím si historických udalostí.

Príhovory osobností k jednotlivým rokom na Edukačnej kocke: 1948, 1968, 1988, 1989**1948****Alica Šuláková, dcéra politického väzňa
Konfederácia politických väzňov Slovenska**

Okrem obetí, ktoré je možno vyčíslit, sú tu tisíce obetí, ktoré k obetiam vo väzniciach patrili: manželky, maloleté deti, matky, otcovia, bratia, sestry. Všetci títo nielenže veľakrát nevedeli, kde sa ich blízki odrazu podeli a ešte následne museli prijímať nechcené návštevy ŠtB-akov v dlhých kožených kabátoch (dodnes mám zimovriavky, keď taký kabát vidím). Manželky s maloletými deťmi nemali žiaden príjem, kým boli otcovia vo vyšetrovacej väzbe.

Môžem vám to aj osobne dosvedčiť. Som dcéra politického väzňa Antona Šuláka. Nemala som ešte šesť rokov, sestra Marienka mala štyri roky, keď tatu zatvorili. Rodičia prišli o najkrajšie roky svojho života. Takmer celý život prežili iba ako občania tretej kategórie.

Keď nám „tatíka“ uväznili, márne sme čakali, že príde domov. Neprišiel v jeden zimný februárový deň v roku 1953. Bolo to v Čiernom Balogu, kde bol už ako nepohodlný preložený z polície v Bratislave. Bol veliteľom žandárskej stanice, pričom „klal oči“ súdruhom, keď v nedeľu čo nedeľu kráčal v uniforme s celou rodinou na omšu. Už bolo treba iba nájsť zámienku ako ho dostať. Zámienkou bolo, že nezatkol študentov, ktorí naleteli agentom ŠtB na ich spravodajskú hru. Chlapci informovali o tom tatu, lebo mu dôverovali. On ich varoval, že je to pasca, aby sa s tými ľuďmi nespoločovali, ale oni mladí, dôverčiví ešte aj tatu vychválili, že je to dobrý človek, že mu môžu veriť. A už to bolo! Zavreli aj chlapcov aj tatu.

Otec prešiel väznice: Banská Bystrica, Ilava, Leopoldov, Bratislava, Praha – Pankrác, kde bol dva roky vo vyšetrovacej väzbe. Tu vďaka „starostlivosti“ súdruhov sa zmenil zo 130 kg chlapa na muža vážiaceho 45 kg. Pretože vo vyšetrovacej väzbe sa nepracovalo (iba mučilo) mama nedostávala žiadne peniaze. Aby nás uživila, robila aj s krompáčom pri rúbaní kameňa v Čiernom Balogu. Po prepustení z väznice sme museli ešte splácať súdne trovy za tatov „blahobyť“ na Pankráci. Nakoniec skončil v Jáchymove.

Počas svojej „púte“ po československých väzniciach stretol veľa vzácných ľudí, ktorí svojou charizmou pomáhali spolutrpiacim väzňom nielen znášať krivdy, ale dokonca aj duchovne rásť. Okrem iných, ktorých takto stretol to boli: blahoslavený biskup Vasiľ Hopko, blahoslavený biskup Peter Pavol Gojdič, biskup Ján Vojaššák, salezián Anton Srholec, s ktorým zostali priateľmi až do smrti.

Tatovi, ako príslušníkovi ozbrojených zložiek, hrozil najvyšší trest za velezradu – smrť obesením. Bol súdený Najvyšším vojenským súdom v Prahe. Tu sa udiala veľmi zvláštna vec. Obhajca pridelený tatovi ho vyzval, aby povedal niečo na svoju obhajobu. A tato začal: „Keď som bol malý chlapec, moja mama ma vodievali so sebou do Sereďe na trh (rodičom sa onikalo). Pod mostom pri Váhu robili chlapci všelijaké ne-

plechy. Mama mi povedali: „Pozri Tóni ako robia zle, to sú komunisti“. A toho sa chytil obhajca, aby už nežiadali smrť, ale šancu na nápravu, aby väzeň poznal, že nie sú až takí zlí. Dostal „iba“ 10 rokov. V roku 1960 sa uvoľnili pomery a tak aj v Československu bola udelená amnestia politickým väzňom. Konečne po ôsmich rokoch sa nám tato vrátil domov. Boli to veru dlhé a kruté roky. A z maličkých detí, ktoré sa tatíkovi liepali po kolenách pred uväznením, boli pubertiačky.

Ale po prepustení nebolo všetko, ako by malo byť. Práca najpodradnejšia, mzda prinízka a z nej splátky za vyšetrovaciu väzbu, zdravie obidvoch rodičov podlomené. Väznice sa vyprázdnil, ale politickí väzni a ich rodiny boli stále neplnoprávni občania. Až v roku 1968 boli morálne rehabilitovaní a až v 90-tych rokoch – po novembri 1989 – boli plne rehabilitovaní. Načasel! Životy fuč.

Všetko sme prekonal, ako rodina sme zostali spolu (počas väzenia komunisti deptali manželky, aby sa rozvedli, že im bude lepšie). Vďaka Pánu Bohu za všetku tú silu, ktorú nám dal. Skutočne vďaka.

1968**Martin Lauko, vydavateľ samizdatov
a posledný generálny prokurátor ČSFR**

V roku 1968 som žil v Michalovciach, bol som študentom druhého ročníka gymnázia vtedy SVŠ. Mal som 17 rokov a život pred sebou.

Pamätám si, že počas okupácie 21. augusta 1968 som sa ráno okolo štvrtej hodiny som sa prebudil. Otec mi povedal o vpáde sovietskych vojsk do Československa. Neskôr som išiel na hlavné námestie v Michalovciach, paradoxne sa menovalo Námestie osloboditeľov, kde som videl, ako celé dopoludnie prechádzali kolóny tankov a áut s ruskými vojakmi. Namiesto osloboditeľov prišli okupanti.

Odozva obyvateľov bola veľmi negatívna, piskot, pľuvanie, kamene. Tak sme vítali „osloboditeľov“. Počas Pražskej jari tu bolo nadšenie. Bolo to obdobie lámania ľadov totalitného režimu. Na druhej strane po okupácii nastalo veľké sklamanie.

Štyridsaťročná púť národa od 1948 do 1989 bola v roku 1968 na chvíľu prerušená, akoby náznakom slobody, ktorá skončila okupáciou.

Následne začala normalizácia komunistického režimu, ktorá trvala ďalších dvadsať rokov. Normalizačný strach ukončila až Nežná revolúcia.

1988**Július Brocka, kresťanský aktivista, bývalý minister
a dlhoročný poslanec NR SR**

Nenásilný charakter Nežnej revolúcie výrazne ovplyvnila iná udalosť, ktorá sa uskutočnila v Bratislave na Hviezdoslavovom námestí – „Sviečková manifestácia“ z 25. marca 1988. Bolo to prvýkrát, po dvadsiatich rokoch tvrdej normalizácie komunistického režimu, keď občania - prevažne kresťania - demonštrovali na verejnom mieste svoje oprávnené požiadavky náboženskej slobody a dodržiavania základných ľudských práv v Československu. Niekoľko tisíc účastníkov manifestácie na námestí a v jeho okolí so sviečkami v rukách pokojne, spevom a modlitbou vyjadrovalo svoje požiadavky, ale i túžby väčšiny obyvateľov tejto krajiny, túžby po normálnej, slobodnej a skutočne demokratickej spoločnosti. Ten pokojný a kultivovaný dav ľudí bol komunistickou mocou brutálne napadnutý obuškami, vodnými delami, so snahou rozhnať ich. Toto sa im nepodarilo a aj táto absurdná reakcia režimu nakoniec urýchlila jeho pád v nasledujúcom roku.

Zúčastnil som sa tejto, dnes už historickej udalosti aj s manželkou Renátou a našimi priateľmi z Trnavy a okolia. Ako mladí ľudia sme sa angažovali v tajnej cirkvi, ktorá bola hlavným organizátorom, od zvolávateľov Jána Čarnogurského, Františka Mikloška a „generálov“ tajnej cirkvi Vladimíra Jukla, Silvestra Krčméryho, či tajného biskupa Jána Chryzostoma Korca.

Samotná manifestácia trvala pol hodiny, ale štátna moc, policajné zložky besnili aj po nej, čoho výsledkom bolo viac ako stovka zadržaných občanov. Domáce médiá informovali o udalosti veľmi stroho, ako o snahe protisocialistických

živlov zneužiť náboženské cítenie veriacich. Viac sa verejnosť vtedy dozvedela o nás zo zahraničných médií. Demokratický svet brutalitu štátnej moci odsúdil a ghándiovský prejav odporu angažovaných občanov vtedajšieho Československa naopak vysoko ocenil.

1989

**Peter Zajac, zakladajúci člen VPN, bývalý poslanec
a profesor Humboldtovej univerzity v Berlíne**

So Šintavou a jej pamäťou ma spája Ján Šimulčík, s ktorým spolupracujeme od berlínskej výstavy samizdatu v roku 2000 pomaly už dve desaťročia, v rámci Konzervatívneho inštitútu Milana Rastislava Štefánika, ale aj osobne. Poznáam jeho aktívnu činnosť pri tvorbe pamätníka Vladimíra Jukla a Silvestra Krčméryho pod šumiacimi lipami pri šintavskom kostole. Aj preto som veľmi dobre porozumel myšlienke Edukačnej kocky – pamätníka obetiam totalitného komunistického režimu, ktorý odhaľujeme. Jeho štyri strany symbolizujú dve tragické udalosti dejín Slovenska, Feburára 1948 a Augusta 1968, ale aj dve udalosti nádeje – Sviečkovú manifestáciu v marci 1988 a novembrovú Nežnú revolúciu v roku 1989.

Ľudovít Štúr napísal v roku 1845 veľmi kriticky na adresu vznikajúceho moderného slovenského politického národa, že má zmysel pre život domáci, pre rodinu a obec, ale nemá zmysel pre pospolitosť, pre štát a dejiny. Pamätník obetiam totalitného komunistického režimu je svedectvom toho, ako dejiny vstupujú do Šintavy a ako Šintava vstupuje do dejín. Je to nesmierne dôležité, lebo Šintava sa tým zaraďuje medzi tých, čo prepájajú život domáci so životom pospolitosti, národa, štátu, civilizácie, sveta.

November 1989 je ako zmysluplné dovŕšenie slovenského osudu rokov 1948 – 1989 hviezdnu hodinou v našich životoch, ale aj hviezdnu hodinou Slovenska a civilizovaného sveta. Teraz sa stáva v Šintave aj súčasťou živej pamäti školy, rodiny, obce. V tom plní svoju edukačnú funkciu, v tom však spočíva aj posolstvo tohto vo svojej jednoduchej kráse dôstojného pamätníka obetiam totalitného komunistického režimu.

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1996

Vyhlásené: 27.04.1996

Časová verzia predpisu účinná od: 27.04.1996

125

ZÁKON

NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 27. marca 1996

o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému

Národná rada Slovenskej republiky, vedená snahou vyjadriť **mimoriadnu úctu obetiam** komunistického systému, priznať im významný podiel na obnove slobody a demokracie, **uložiť do pamäti národa** utrpenie a obeť tisícov občanov, zamedziť, aby nikdy nedošlo k pokusom o obnovu totalitných systémov v akejkoľvek podobe, a uvedomujúc si povinnosť vyrovnat' sa s komunistickým totalitným režimom, vyhlasuje, že Komunistická strana Československa a jej odnož **Komunistická strana Slovenska** sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948–1989, a to najmä za cieľavedomé **ničenie** tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné **zločiny** vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu, za **devastáciu** hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za **zneužívanie** výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely.

Národná rada Slovenskej republiky vo vedomí, že komunistický režim a tí, ktorí ho aktívne presadzovali, nedával občanom možnosť slobodne vyjadriť politickú vôľu, nútil ich verejne vyhlasovať svoj súhlas aj s tým, čo považovali za klamstvo a za zločin, a to prenasledovaním alebo hrozbou perzekúcie voči nim samotným i rodinám a blízkym, porušoval základné princípy demokratického právneho štátu, medzinárodné zmluvy aj svoje vlastné zákony, zneužíval na prenasledovanie občanov mocenské nástroje, a to najmä

- **popravoval, vraždil** a žalároval ich vo väzniciach a táboroch nútených prác, pri vyšetrovaní a v dobe žalárovania používal brutálne metódy vrátane fyzického a psychického mučenia,
- **zraňoval a usmrcoval** občanov pri pokusoch o útek do cudziny,
- **násilne zadržoval** predstaviteľov, členov cirkví alebo náboženských spoločností v sústredňovacom tábore alebo im inak obmedzil ich osobnú alebo majetkovú slobodu (zákon č. 267/1992 Zb.),
- **násilne vyst'ahoval** občanov v akcii B

- **zabraňoval** im v práve slobodne vycestovať do zahraničia a taktiež vrátiť sa späť do svojej vlasti,
- **zneužíval** ich na výkon vojenskej služby v Pomocných technických práporoch na neobmedzenú dobu,
- na dosiahnutie svojich cieľov neváhal **páchať zločiny**, umožňoval ich beztrestné páchanie a poskytoval neoprávnené výhody a ochranu tým, ktorí sa na zločinoch a perzekúciách podieľali,
- spojil sa s cudzou mocnosťou a od roku 1968 udržiaval uvedený stav pomocou okupačných vojsk; dlhodobo **prenasledoval** občanov vedených na osobitných zoznamoch („čierne listiny“) spolu s ich rodinnými príslušníkmi,

sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

(1) Režim založený na komunistickej ideológii, ktorý rozhodoval o riadení štátu a osudoch občanov v bývalom Československu od 25. februára 1948 do 17. novembra 1989, **bol odsúdeniahodný**.

(2) Komunistická strana Československa, ako aj Komunistická strana Slovenska bola organizáciou, ktorá nezabránila svojim členom a ich **pomáhačom** páchať zločiny, a to aj na ľudských právach a slobodách.

§ 2

(1) Odpor občanov proti komunistickému režimu, prameniáci v demokratickom presvedčení, prejavujúci sa odbojom, pomocou prenasledovaným alebo inou činnosťou vo vnútri štátu alebo v zahraničí samostatne alebo v spojení s demokratickou mocnosťou, bol legitímny, morálne oprávnený a je **hodný úcty**.

(2) Každému, kto bol komunistickým režimom nespravodlivo postihnutý, prispel k jeho pádu a k znovunastoleniu demokracie na Slovensku a nepodieľal sa na zločinoch komunizmu, **patrí vďaka**.

(časť zákona č. 125/1996 Z.z.)

1

2

3

10

Obete totalitného komunistického režimu v Československu 1948 – 1989

popravených pre politické
trestné činy - **248** osôb

z politických dôvodov bolo
odsúdených vyše **205 000** ľudí

asi **4 500** osôb zomrelo vo väzení

do táborov nútených prác bolo
bez súdu zaradených asi **20 000** ľudí

do Pomocných technických práporov
z politických dôvodov asi **22 000** osôb

do zahraničia utieklo
vyše **171 000** občanov

pri pokuse utiecť cez železnú oponu
zomrelo najmenej **282** osôb

rehoľníci a rehoľníčky strávili vo väzení
a internačných táboroch **42 763** rokov

4

9

5

8

7

6

Čestná stráž s vencom od prezidentky Slovenskej republiky Zuzany Čaputovej

